

Lieta C-392/21

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2021. gada 24. jūnijs

Iesniedzējtiesa:

Curtea de Apel Cluj (Rumānija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2021. gada 12. aprīlis

Apelācijas sūdzības iesniedzējs-prasītājs:

TJ

Atbildētāja apelācijas instancē-atbildētājs:

Inspectoratul General pentru Imigrări

Pamatlietas priekšmets

Apelācijas sūdzības iesniedzēja-prasītāja T.J. iesniegta apelācijas sūdzība strīdā pret atbildētāju apelācijas instancē-atbildētāju *Inspectoratul General pentru Imigrări* (Rumānijas Imigrācijas ģenerālinspekcija) par *Tribunalul Cluj* (Klužas apgabaltiesa) pasludināto spriedumu civillietā par administratīvo un nodokļu strīdu saistībā ar pastāvīgajiem ierēdņiem.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Saskaņā ar LESD 267. pantu tiek lūgts interpretēt Padomes Direktīvas 90/270/EEK (1990. gada 29. maijs) par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā ar displeju ierīcēm 9. pantu.

Prejudiciālie jautājumi

1) Vai Padomes Direktīvas 90/270/EEK (1990. gada 29. maijs) par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā ar

displeju ierīcēm 9. pantā izmantotais jēdziens “speciālais koriģējošais līdzeklis” ir jāinterpretē tādā nozīmē, ka tas nevar iekļaut optiskās brilles?

2) Vai Padomes Direktīvas 90/270/EEK 9. pantā izmantotais jēdziens “speciālais koriģējošais līdzeklis” ir jāsaprot tikai kā līdzeklis, ko izmanto vienīgi darba vietā/darba pienākumu veikšanai?

3) Vai pienākums nodrošināt speciālu koriģējošo līdzekli, kas paredzēts Padomes Direktīvas 90/270/EEK 9. pantā, attiecas tikai un vienīgi uz līdzekļa iegādi, ko veic darba devējs, vai arī to var interpretēt plaši, proti, iekļaujot arī iespēju, ka darba devējs sedz līdzekļa iegādei nepieciešamos izdevumus, kas radušies darba ņēmējam?

4) Vai ar Padomes Direktīvas 90/270/EEK 9. pantu ir saderīgi, ka darba devējs sedz šos izdevumus kā vispārēju atalgojuma palielinājumu, ko pastāvīgi maksā kā “palielinājumu par apgrūtināšiem darba apstākļiem”?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

Padomes Direktīva 90/270/EEK (1990. gada 29. maijs) par minimālajām prasībām attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā ar displeju ierīcēm, 9. pants.

Atbilstošās valsts tiesību normas

Hotărârea Guvernului nr. 1028/2006, privind cerințele minime de securitate și sănătate în muncă referitoare la utilizarea echipamentelor cu ecran de vizualizare (Valdības dekrēts Nr. 1028/2006, ar kuru tiek noteiktas minimālās prasības attiecībā uz drošību un veselības aizsardzību darbā ar displeju ierīcēm; turpmāk tekstā – “Dekrēts Nr. 1028/2006”), ar ko Rumānijas valsts tiesībās tika transponēta Direktīva 90/270.

“12. pants

Darba ņēmējiem ir tiesības uz attiecīgu acu un redzes pārbaudi, ko veic persona ar šim darbam nepieciešamo kvalifikāciju:

- a) pirms darba uzsākšanas pie displeja ekrāna, veicot medicīnisko pārbaudi pieņemot darbā;
- b) periodiski turpmāk;
- c) ja rodas redzes traucējumi, kas var būt saistīti ar darbu pie displeja ekrāna.

13. pants

Darba ņēmējiem ir tiesības uz oftalmoloģisku izmeklēšanu, ja 12. pantā minētā pārbaude parāda, ka tā ir nepieciešama.

14. pants

Ja 12. pantā minētās pārbaudes vai 13. pantā minētās izmeklēšanas rezultāti parāda, ka tas ir nepieciešams, un, ja nevar izmantot normālus koriģējošus līdzekļus, darba ņēmēji jānodrošina ar speciāliem koriģējošiem līdzekļiem, kas ir piemēroti attiecīgajam darbam.

15. pants

Pasākumi, kas tiek veikti, piemērojot 12., 13. un 14. pantu, nekādā gadījumā nedrīkst radīt darba ņēmējiem papildu finansiālās izmaksas”.

Legea nr. 319/2006, privind securitatea și sănătatea în muncă (Likums Nr. 319/2006 par drošību un veselības aizsardzību darbā), kura 5. panta j) punktā ir noteikts, ka ar “individuālajiem aizsardzības līdzekļiem” ir jāsaprot “jebkurš aprīkojums, kas paredzēts darba ņēmējam valkāšanai vai lietošanai, lai pasargātu viņu no viena vai vairākiem riskiem, kas varētu apdraudēt viņa drošību un veselību darba vietā, kā arī jebkurš papildinājums vai piederums, kas paredzēts šī mērķa sasniegšanai”.

Īss pamatlietas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Ar 2020. gada 19. jūnijā *Tribunalul Cluj* (Klužas apgabaltiesa) iesniegto prasības pieteikumu, prasītājs T.J. cēla prasību pret atbildētāju *Inspectoratul General pentru Imigrări*, lūdzot tiesu piespriest tai samaksāt summu 2 629 Rumānijas leju (RON) apmērā, kas atbilst speciālā redzi koriģējošā līdzekļa vērtībai un kases čekiem saistībā ar optisko briļļu, lēcu, rāmju un darba izmaksām.
- 2 Prasītājs norādīja, ka viņš strādā *Inspectoratul General pentru Imigrări*, Klužas provinces emigrācijas dienestā, un ka, ņemot vērā viņa pienākumus, ir spiests veikt savu darbu pie aprīkojuma ar displeja ekrāniem ar šādiem papildu riska faktoriem: intermitējošs apgaismojums, dabiskās gaismas trūkums, pārmērīgs neiropsiholoģiskais stress un redzes asuma samazināšanās.
- 3 Prasītājs apgalvoja, ka visi šie apstākļi ir izraisījuši ievērojamu viņa redzes pasliktināšanos, kā rezultātā pēc ārsta speciālista ieteikuma dioptriju izmaiņu un nelielas tālredzības, kā arī presbiopijas diagnozes dēļ viņam bija jāmaina brilles.
- 4 Prasītājs norādīja, ka šīs izmaksas nevar segt valsts sociālā nodrošinājuma sistēma un ka ar Dekrētu Nr. 1028/2006 valsts tiesībās ir tikusi transponēta Direktīva 90/270, kurā ir paredzēts, ka ikviens darba ņēmējs, kurš pastāvīgi lieto displeja ierīces nozīmīgu laiku no savas parastās darba dienas, ir pakļauts redzes problēmu un smadzeņu stresa riskam. Prasītājs norādīja, ka Dekrēta Nr. 1028/2006 15. panta mērķis ir nodrošināt to, ka darba ņēmējiem nav jāuzņemas finansiālās izmaksas saistībā ar viņu darba laikā radušos profesionālo trūkumu kā, piemēram, redzes pasliktināšanās, novēršanu un ārstēšanu. Viņš lūdza darba devēju segt briļļu izmaksas, taču saņemtā atbilde bija negatīva.

- 5 Atbildētājs apgalvoja, ka prasītājs nav iesniedzis pierādījumus tam, ka viņa redzes problēmas nebija iespējams novērst, izmantojot normālus oftalmoloģiskos līdzekļus, un ka likumdevējs ir paredzējis, ka darba ņēmējiem ir jāsaņem speciāls redzi koriģējošais līdzeklis, nevis tā vērtības atmaksa.
- 6 *Tribunalul Cluj* (Klužas apgabaltiesa) noraidīja prasītāja lūgumu, uzskatot, ka saskaņā ar Dekrēta Nr. 1028/2006 14. pantu, ja ir nepieciešami speciāli koriģējošie līdzekļi, darba ņēmējiem šie līdzekļi ir jānodrošina, nevis jāatmaksā to vērtība.
- 7 Prasītājs pārsūdzēja šo spriedumu iesniedzējtiesā *Curtea de Apel Cluj* (Klužas apelācijas tiesa).
- 8 Apelācijas instances tiesā apelācijas sūdzības iesniedzējs-prasītājs lūdza, lai, pamatojoties uz LESD 267. pantu, Eiropas Savienības Tiesai tiktu lūgts sniegt prejudiciālu nolēmumu par Direktīvas 90/270 9. panta interpretāciju.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 9 Apelācijas sūdzības iesniedzējs-prasītājs savas apelācijas sūdzības pamatojumā apgalvoja, ka Dekrēta Nr. 1028/2006 14. pantā ir paredzēts, ka darba ņēmējiem ir jānodrošina speciāli koriģējošie līdzekļi, nenosakot ierobežojumus kā tas veicams. Apelācijas sūdzības iesniedzējs apgalvoja, ka attiecīgā tiesību akta tekstā nav skaidri minēts veids, kādā jāveic šādu līdzekļu nodrošināšana.
- 10 Viņš tāpat norādīja, ka ir sazinājies ar atbildētāju, lai lūgtu informāciju par nepieciešamo finansējumu, lai izpildītu pienākumu attiecībā uz speciālu koriģējošo līdzekļu nodrošināšanu, un ka viņam tika atbildēts, ka nav īpaša budžeta šo izdevumu segšanai, vērsot viņa uzmanību uz tiesību akta tekstu, kurā ir paredzēts atalgojuma palielinājums 10 % apmērā īpaši grūtu darba apstākļu gadījumā.
- 11 Apelācijas sūdzības iesniedzējs-prasītājs uzskata, ka Direktīvas 9. panta interpretācija ir nepieciešama strīda atrisināšanai un ka jēdziens “speciāls koriģējošais līdzeklis” Eiropas Savienības līmenī ir jāinterpretē vienādi, it īpaši tāpēc, ka arī pati Direktīva attiecībā uz šo jēdzienu nav pietiekami skaidra. Viņa ieskatā būtu jānoskaidro vai šī jēdziena tvērumā var iekļaut arī optiskās brilles, kas tiek izmantotas darbā pie displeja, un vai šis speciālais koriģējošais līdzeklis ir jāizmanto tikai darba vietā vai arī tas var tikt izmantots arī citās aktivitātēs, kas veiktas brīvā laikā. Viņš tāpat uzskata, ka vienota interpretācija ir nepieciešama arī attiecībā uz šo izdevumu segšanas metodēm, proti, darba devējam atmaksājot šos izdevumus vai tikai vienīgi darba devējam iegādājoties šādus līdzekļus.
- 12 Apelācijas sūdzības iesniedzējs-prasītājs apgalvo, ka šajā ziņā nav pietiekamas valsts prakses, ka Eiropas Savienības Tiesā šāds prejudiciālais jautājumu nekad nav ticis uzdots un ka Eiropas Savienības dalībvalstu līmenī šie jēdzieni tiek interpretēti atšķirīgi.

- 13 Atbildētājs apelācijas instancē-atbildētājs lūdz noraidīt lūgumu vērsties Tiesā prejudiciāla nolēmuma saņemšanai, jo *Curtea de Apel Cluj* (Klužas apelācijas tiesa) civillietā Nr. 1009/2017 taisītā spriedumā jau ir nospriedusi, ka speciāla koriģējošā līdzekļa jēdziens attiecas tikai uz darba ņēmējam nepieciešamu līdzekli, kuru izmanto tikai darba vietā kādas ierīces vai instrumenta lietošanai, lai aizsargātos no kaitīgu, bīstamu vai piesārņojošu faktoru iedarbības. Ņemot vērā, ka optiskās brilles nav koriģējošs līdzeklis, ko izmanto tikai darba vietā, bet tās tiek izmantotas arī ikdienā, atbildētājs apelācijas instancē-atbildētājs uzskata, ka tās nevar pielīdzināt speciālam koriģējošajam līdzeklim saskaņā ar Dekrēta 1028/2006 14. pantu.
- 14 Ir skaidrs, ka speciālam koriģējošam līdzeklim nav juridiskas definīcijas, taču šāda veida līdzekļa raksturošana būtu jāveic ar īpašu stingrību, lai to precīzi atšķirtu no normāla koriģējoša līdzekļa – kategorijas, kurā faktiski ietilpst optiskās brilles. Tikai tas apstākļi vien, ka nepieciešamība lietot optiskās brilles radās pēc arodmedicīniskās pārbaudes, nevar raksturot šāda veida līdzekli kā “speciālu” saskaņā ar Dekrēta Nr. 1028/2006 14. pantu.
- 15 Vēl viens arguments šajā ziņā var tikt izsecināts arī no jēdziena “individuāli aizsardzības līdzekļi” definīcijas, kas sniegta Likuma Nr. 319/2006 par drošību un veselības aizsardzību darbā 5. panta j) punktā. Tādējādi speciāls koriģējošais līdzeklis var būt tikai tāds līdzeklis, kas ir cieši saistīts ar darba veikšanu darba vietā.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

- 16 Iesniedzējtiesa norāda, ka, tā kā Direktīvā nav speciālo koriģējošo līdzekļu un normālo koriģējošo līdzekļu definīcijas, tiesa nevar novērtēt, kurus speciālos redzi koriģējošos līdzekļus var iekļaut līdzekļu kategorijā, kurus ir jānodrošina darba devējam. Tāpēc ir jānosaka, vai attiecīgajā jēdzienā var vai nevar iekļaut optiskās brilles.
- 17 Šī tiesa turklāt uzskata par lietderīgu precizēt, vai speciālais redzi koriģējošais līdzeklis, kas minēts Direktīvas 90/270 9. pantā, ir izmantojams vienīgi darba vietā/darba pienākumu veikšanai vai to var izmantot arī ārpus minētās darba vietas.
- 18 Interpretācijas grūtības rodas no tā, ka Direktīva 90/270 attiecas uz darba ņēmēju tiesībām un darba devēju pienākumiem atbilstoši acu pārbaudes rezultātam, kas veikts darba attiecību sākumā un gaitā. Līdz ar to iespējamā interpretācija varētu būt tāda – tā kā Direktīvas 9. pantā ir regulēts darba attiecību aspekts, nodrošinātajam koriģējošajam līdzeklim vienmēr ir jābūt saistītam ar darba attiecībām, tāpēc tas būtu jāizmanto tikai darba vietā. No otras puses, pastāv redzi koriģējošie līdzekļi, piemēram, optiskās brilles (šajā lietā aplūkotais jautājums), kuras var izmantot gan darba vietā, gan ārpus tās. Līdz ar to var uzskatīt, ka būtiski ir tas, ka koriģējošais līdzeklis tiek izmantots darba vietā un nav nozīmes tam, vai tas tiek izmantots arī ārpus tās.

- 19 Vēl viens būtisks aspekts šajā lietā ir saistīts ar darba devējam saskaņā ar Direktīvas 90/270 9. pantu uzlikto pienākumu nodrošināt darba ņēmējiem speciālus koriģējošos līdzekļus un atbrīvot darba ņēmējus no attiecīgajām izmaksām. No vienas puses, Direktīvā ir tieši norādīts tikai tas, ka darba devējs nodrošina redzi koriģējošus līdzekļus, bet, no otras puses, līdzīgs rezultāts tiek sasniegts arī tad, ja darba devējs sedz darba ņēmēja iegādāto koriģējošo līdzekļu cenu. Šī pēdējā minētā gadījuma priekšrocība ir arī tā, ka darba ņēmējam tiek ļauts savlaicīgi veikt nepieciešamos pasākumus, lai koriģētu savu redzi, negaidot darba devēja iniciatīvas šajā sakarā, un vēlāk viņam ir tiesības pieprasīt no darba devēja atlīdzību.
- 20 Visbeidzot, šajā lietā rodas jautājums, vai pienākumu nodrošināt speciālus redzi koriģējošos līdzekļus var uzskatīt par izpildītu, piešķirot atalgojuma palielinājumu darba apstākļu dēļ. Proti, šādu līdzekļu nodrošināšana paredz, ka darba devējs sedz attiecīgās izmaksas vai, ja to var panākt atmaksājot darba ņēmēja nopirktā līdzekļa cenu, atmaksāt viņam attiecīgo naudas summu. Gadījumā, ja darba ņēmējam tiek izmaksāts atalgojuma palielinājums tādu darba apstākļu dēļ, kuros tiek pieņemts, ka ir notikusi redzes pasliktināšanās, rodas jautājums, vai tas atceļ darba devēja pienākumu nodrošināt redzi koriģējošo līdzekli.